ప్రచురణార్హమైన

భారత దేశ సర్వోన్నత న్యాయస్థానము
సివిల్ అప్పీలు అధికారపరిధి
సివిల్ అప్పీలు నెం.(ఎస్). 614/2023
[@స్పెషల్ లీవ్ పిటిషన్(సివిల్) నెంబరు.11017/2022]

ఆదాయపు పన్ను ప్రిన్సిపల్ కమిషనర్ ..... అప్పీలుదారు(లు)
(మినహాయింపులు) ఢిల్లీ.
వర్సస్

సర్వంట్స్ ఆఫ్ పీపుల్ సొసైటీ ..... ప్రతివాదు (లు)

తీర్పు

ఎస్. రవీంద్ర భట్, న్యాయమూర్తి.

1. ప్రత్యేక అనుమతి మంజూరైనది. మిస్టర్ డి .మహేష్ బాబు ఏకైక ప్రతివాది తరపున అప్పీలు నోటీసును వదులుకున్నారు [ఇకపై వీరిని "మదింపుదారుడు" అని పిలుస్తారు] ఈ అప్పీలు తుది విచారణ జరిగింది

2. ఢిల్లీ హైకోర్టు ఆక్షేపిత తీర్పు మరియు ఉత్తర్వుల వల్ల ఆదాయపు పన్ను కమిషనర్ (ఇకపై "రెవెన్యూ" గా సూచిస్తారు) వ్యధ చెందిన బాధితుడు ఆదాయపు పన్ను కమిషనర్ (అప్పీల్స్) (ఇకపై దీనిని "అప్పీలేట్" కమిషనర్ అని పిలుస్తారు) వ్యక్తం చేసిన అభిప్రాయాలను ఆదాయపు పన్ను అప్పీలేట్ ట్రిబ్యునల్ ("ఐటిఎటి") కమిషనర్ నిర్ణయాన్ని ఆక్షేపిత తీర్పు సమర్థించింది.

అప్పీలేట్ కమిషనర్ మరియు ఐ . టి. ఏ. టి. లు ప్రతివాది సంస్థ (నమోదైన సంస్థ , ఇక మీదట , 'మదింపు దారు ' (అసెసీ) అని పిలవబడే) అనేది మినహాయింపు ప్రయోజనానికి అర్హత కలిగిన స్వచ్ఛంద సంస్థ అనియూ , మరియు ఇది ఆదాయపు పన్ను చట్టంలోని సెక్షన్ 12ఏఏ మరియు 80జీ

క్రింద నమోదు చేయబడిందని (ఇకపై దీనిని "చట్టం" అని పిలుస్తారు) చెల్లుబాటు అయ్యేది అనే భావాన్ని వ్యక్తపరిచినారు.

3. వాస్తవాలు ఏమిటంటే, ఈ సంస్థ 1921లో దేశ ప్రఖ్యాత స్వాతంత్ర్య సమర యోధుడు లాల లజపతి రామ్ చేత నిర్మాణం, ప్రజా సంక్షేమం మరియు అవగాహన కోసం జరిగిన స్వాతంత్ర్య పోరాట కాలంలో స్థాపించబడింది .1928లో ఒడిశాకు చెందిన ప్రముఖ స్వాతంత్ర్య సమరయోధుడు శ్రీ పండిట్. గోపబంధు దాస్ తన ఆస్తిని , ఒరియా వార్తాపత్రిక "సమాజ్" ను నిర్వహించే తన ప్రింటింగ్ ప్రెస్సును ప్రజల సంక్షేమం కోసం వీలునామా చేశారు. పన్ను మదింపుదారుడు చట్టములోని సెక్షన్ 11 క్రింద మినహాయింపును పొందుతున్నాడు , కానీ అది మదింపు సంవత్సరం 1973-74లో తిరస్కరించబడింది, తరువాత ఇన్ కమ్ టాక్స్ అప్పీలేట్ ట్రిబ్యునల్ ధృవీకరించింది. గతంలో చట్టములోని సెక్షన్ 10 (23సి) (iv) క్రింద మూడు సంవత్సరాల పాటు అంటే 1990-91 నుండి 1992-93 వరకు మదింపుదారుకు మినహాయింపు ఇవ్వబడింది . మదింపుదారుడు లాజ్పత్ నగర్లో మరియు న్యూఢిల్లీలోని గ్రేటర్ కైలాష్లో బల్వంత్ రాయ్ మెహతా విద్యాభవన్ పేరిట పాఠశాలలను , అలాగే లాజ్పత్ నగర్లో ఒక వైద్య కేంద్రం మరియు ఢిల్లీలోని ద్వారకాలో వృద్ధాశ్రమాన్ని ఏర్పాటు చేసి నడుపుతున్నాడు. మదింపుదారు ఒడిశాలో గోపబంధు వైద్య పరిశోధన కేంద్రం పేరుతో ఒక ఆసుపత్రిని కూడా నిర్మిస్తున్నారు . మదింపుదారునికి సెక్షన్ 11 (1) క్రింద కూడా మినహాయింపు ఇవ్వబడింది, కానీ అది మదింపు సంవత్సరములు 2010-11 మరియు 2011-12 సమయంలో తిరస్కరించబడింది. ప్రింటింగ్ ప్రెస్ మరియు వార్తాపత్రికను నిర్వహిస్తున్నప్పుడు మరియు నడుపుతున్నప్పుడు పన్ను మదింపుదారు వాణిజ్యం , వాణిజ్యం లేదా వ్యాపారంలో పాల్గొంటాడని పేర్కొంటూ సెక్షన్ 2(15)లోని నిబంధన క్రింద పన్ను మదింపు అధికారి మినహాయింపును తిరస్కరించారు. ఇది ప్రధానంగా స్వచ్ఛంద కార్యకలాపములలో పాల్గొనే లాభాపేక్షలేని సంస్థ అని , వాణిజ్యం లేదా వ్యాపారం లేదా అలాంటి కార్యకలాపములలో పాల్గొనలేదని మదింపుదారు వాదించారు.

4. మదింపుదారుడు అప్పీలేట్ కమిషనర్ను సంప్రదించాడు , ఆయన వారి అభ్యర్థనను ఆమోదించి, అది సంపాదించిన ఆదాయం మినహాయింపు ప్రయోజనాన్ని పొందాలని ఆదేశించారు . రెవెన్యూ ఈ విషయాన్ని ఐటిఎటి మరియు హైకోర్టుకు అప్పీల్ చేసింది , రెండూ విఫలమయ్యాయి . పర్యవసానంగా, ప్రత్యేక అనుమతి ద్వారా వ్యాజ్యంతో ఈ కోర్టును ఆశ్రయించింది.

5. మదింపుదారునికి మినహాయింపు ఇవ్వడంలో అప్పీలేట్ కమిషనర్ మరియు ట్రిబ్యునల్ పొరపాటు పడ్డాయని రెవెన్యూ తరపున అభ్యర్థించబడింది . ఇండియా ట్రేడ్ ప్రమోషన్ ఆర్గనైజేషన్ వర్సెస్ డైరెక్టర్ జనరల్ ఆఫ్ ఇన్కమ్ టాక్స్ (మినహాయింపు) కేసులో ఢిల్లీ హైకోర్టు నిర్ణయాన్ని ఐటీఏటీ అనుసరించిందని ఉట ంకిస్తూ అదనపు సొలిసిటర్ జనరల్ శ్రీ బల్బీర్ సింగ్ కొన్ని ఇతర నిర్ణయాలు చూపారు. సిఐటి వర్సెస్ అహ్మదాబాద్ అర్బన్ డెవలప్మెంట్ అథారిటీ కేసులో ఈ కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పును దృష్టిలో ఉంచుకుని ఆ నిర్ణయాలు ఇకపై మంచి చట్టం కాదని తెల్పిరి దాని ప్రకారం వాణిజ్య స్వభావం కలిగిన కార్యకలాపాలు మరియు సాధారణ ప్రజా ప్రయోజనం కోసం స్థాపించబడిన ట్రస్ట్ ద్వారా కార్యకలాపాలు సాగించుట కొన్ని పరిమితులను పేర్కొనాలని కోర్టు పేర్కొంది.

6. ఈ కేసులో మదింపుదారు కేవలం వార్తాపత్రిక అమ్మకం ద్వారా ఆదాయాన్ని సంపాదించడమే కాకుండా ప్రకటనల ఆదాయాన్ని కూడా గణనీయంగా సంపాదిస్తున్నాడని న్యాయవాది ఎత్తిచూపారు.

7. అప్పీలేట్ కమిషనర్తో పాటు ఐ . టి. ఏ. టి మరియు హైకోర్టు ఏకకాలంలో మినహాయింపు కోసం తన క్లెయిమును సమర్థించినందున ఈ కోర్టు జోక్యం చేసుకోకూడదని మదింపుదారుల తరపు న్యాయవాది కోరుతున్నారు, ఇది మినహాయింపుకు అర్హత ఉన్న ఒక స్వచ్ఛంద సంస్థ అని ఆవిధంగానే చూడాలని పేర్కొంది. ప్రకటనల ద్వారా ఆదాయాన్ని ఆర్జించే కార్యకలాపం యాదృచ్ఛికం మాత్రమే అని, ప్రకటనల నుండి వచ్చే ఆదాయాన్ని ట్రస్ట్ యొక్క ప్రధాన లక్ష్యంలో భాగం అనలేమని, కానీ దాని స్వచ్ఛంద కార్యకలాపాల లక్ష్యాలను సాధించడానికి ఇది అవసరమని సమర్పించబడింది.

విశ్లేషణ మరియు ఫలితాలు

8. సంబంధిత మదింపు సంవత్సరంలో, అసెస్సీ సొసైటీ వార్తాపత్రికల నుండి వచ్చే ఆదాయానికి సంబంధించి మినహాయింపును క్లెయిమ్ చేసింది , వీటిలో రూ.9 ,52,7,869/- ప్రకటనల అదయంగా మరియు ఢిల్లీలో దాని కార్య కలపాపముల వల్ల మిగులు ఆధాయం రూ.2 ,16,50,901 ఉన్నవి.

9. సాధారణ ప్రజోపయోగ లక్ష్యాలు గల ట్రస్టులు లేదా సంస్థలు, అవి స్వచ్ఛంద స్వభావం గలవా, అని తేల్చడానికి అహ్మదాబాద్ అర్బన్ డెవలప్మెంట్ అథారిటీలో ఈ కోర్టు వివిధ రకాల కార్యకలాపాలు పరిశీలించింది. అప్పుడు ఈ కోర్టు సెక్షన్ 2 (15) కింద "స్వచ్ఛంద లక్ష్యాల" నిజమైన అనువర్తనకు

సంబంధించి కోర్టు తన పరిశోధనలను నమోదు చేసి, ఫలితాలను ఈ క్రింది విధంగా సంగ్రహించింది:
"IV. ముగుంపు సారాంశము

267 పైన పేర్కొన్న చర్చ మరియు విశ్లేషణను దృష్టిలో ఉంచుకుని , "దాతృత్వ ప్రయోజనం "యొక్క మార్చబడిన నిర్వచనం 01.04.2009, అలాగే తరువాతి సవరణలు మరియు ఐటి చట్టం యొక్క ఇతర సంబంధిత నిబంధనల మేరకు క్రింది తీర్మానాలు నమోదు చేయబడ్డాయి.

ఎ. సెక్షన్ 2 (15) కింద సాధారణ పరీక్ష

సాధారణ ప్రజా *ఉపయోగం అని* చెప్పే మదింపుదారుడు ఏ వర్తకము , వాణిజ్యం లేదా వ్యాపారంలో నిమగ్నం కాలేదని లేదా దానికి సంబంధించి ఏవిధంగానైనా ప్రయోజనం పొందు సేవలు *("సెస్, లేదా రుసుము, లేదా ఏదైనా ఇతర ప్రయోజనం")* అందించలేదని స్పష్టం చేయబడింది.

అయినప్పటికీ, సాధారణ ప్రజా ప్రయోజన కార్యకలాపములు లక్ష్యాన్ని సాధించే క్రమంలో, సంబంధిత ట్రస్ట్, సొసైటీ లేదా అటువంటి ఇతర సంస్థ , వర్తకం, వాణిజ్యం లేదా వ్యాపారాన్ని సాగిం చుట లేదా దానికి సంబంధించి సేవల కు గాను ప్రతిగా తీసుకోవచ్చు , అయితే *(i)* వర్తకం వాణిజ్యం లేదా వ్యాపారం కార్యకలాపాలు దాని ప్రజా ప్రయోజన లక్ష్యాలను సాధించడానికి అయి ఉండాలి. *("వాస్తవ అమలు "అని 01.04.2016 నుండి చేర్చబడింది);* మరియు *(ii)* దానికి సంబంధించి అటువంటి వ్యాపారం లేదా వాణిజ్య కార్యకలాపాలు లేదా సేవ ల నుండి పొందిన మొత్తము , ఆయా సంవత్సరాలోగా సవరించిన పరిమితిని మించరాదు *(రూ.10* లక్షలు *01.04.2009* నుండి*;* తర్వాత రూ*. 25* లక్షలు 01.04.2012 నుండి; మరియు ఇప్పుడు గత సంవత్సరం మొత్తం ఆదాయంలో 20 *శాతం*, 01.04.2016 *నుండి*;)

సాధారణంగా, ఖర్చు -ప్రాతిపదికన లేదా నామమాత్రంగా ఖర్చు కంటే ఎక్కువగా ఉన్న అటువంటి కార్యకలాపములకు గాను *(సాధారణ ప్రజా ఉపయోగాన్ని ఇవ్వడం)* తీసుకునే ఏ మొత్తాన్ని "వర్తకం, వాణిజ్యం లేదా వ్యాపారం " లేదా దానికి సంబంధించి ఏదైనా సేవగా పరిగణించలేము . ఎప్పుడైతే మదింపుదారుడు చేసిన ఖర్చు కంటే గణనీయంగా లేదా చెప్పదగినంతగా ఎక్కువగా ఉన్నప్పుడు మాత్రమే, అవి "సెస్ లేదా రుసుము లేదా ఏదైనా ఇతర ప్రయోజనాలు "వర్తకం , వాణిజ్యం లేదా వ్యాపారం పరిధిలోకి వస్తాయి . ఈ విషయంలో , ఖర్చు లేదా నామమాత్ర ప్రాతిపదికన అందించే

సేవలు లేదా వస్తువులు సాధారణంగా తీర్పు యొక్క ప్రధాన భాగంలో వర్తకం, వాణిజ్యం లేదా వ్యాపారం నుండి మినహాయించబడతాయని కోర్టు తీర్పుల ద్వారా స్పష్టం చేసింది.

సెక్షన్ *11 (4ఎ)* ను ఎటువంటి వైరుధ్యం లేని సెక్షన్ *2 (15)* తో సామరస్యంగా అర్థం చేసుకోవాలి. అటువంటి కార్యకలాపాలకు సంబంధించి వర్తకం, వాణిజ్యం లేదా వ్యాపారం లేదా సేవ యొక్క స్వభావంలో కార్యకలాపాలను నిర్వహించడం, జిపియు లక్ష్యాన్ని సాధించే క్రమంలో నిర్వహించబడాలి, అందువల్ల ఆదాయం, లాభం లేదా మిగులు లేదా లాభాలు యాదృచ్ఛికంగా ఉండాలి. ప్రత్యేక ఖాతా పుస్తకాలను నిర్వహించాల్సిన అవసరం కూడా సెక్షన్ 11 (4ఎ) లో ఉంది.

సెక్షన్ *2 (15)* నిబంధనలో సూచించిన పరిమాణాత్మక పరిమితి ఉల్లంఘించబడలేదని నిరూపించాల్సిన అవసరం ఉంది. అదేవిధంగా, సెక్షన్ *13 (8)* ను చేర్చడం, సెక్షన్ *10 (23సి)* కు పదిహేడవ నిబంధన మరియు సెక్షన్ *143 (3)* కు మూడవ నిబంధన (*అన్నీ* 01.04.2009 నుండి) ఈ వివరణను పునరుద్ఘాటించి, చట్టబద్ధమైన నిబంధనలలో ఏకరూపతను తీసుకువస్తుంది.

10. వార్తాపత్రికను నిర్వహించే ట్రస్ట్ ద్వారా వచ్చే ఆదాయం యొక్క స్వభావాన్ని కూడా ఈ కోర్టు పరిగణనలోకి తీసుకుంది. ఆ మదింపుదారుడికి అంటే ట్రిబ్యూన్ ట్రస్ట్, ఇక్కడ సరిపోమే నవి సంబంధించిన పరిశీలనలు ఇక్కడ సరిపోయేది:-

"257. సాధారణ ప్రజా ప్రయోజనం ' యొక్క లక్ష్యాలకు ఆర్థిక సహాయం అందించడానికి ట్రస్ట్ కార్యకలాపాలను ప్రైవీ కౌన్సిల్ నిర్వహించిందని హైకోర్టు అంగీకరించిందని వివాదాస్పద తీర్పు నుండి గమనించబడింది; ఇంకా వేలాది వార్తాపత్రికలు ప్రచురించబడుతున్నందున ఎటువంటి తేడా లేదు. ఇది ఇప్పటికీ జిపియు స్వచ్ఛంద సంస్థగా కొనసాగుతోంది.

258. అప్పుడు ప్రశ్న ఏమిటంటే, ట్రస్ట్ వాస్తవంగా తన వార్తాపత్రిక ప్రచురణ కార్యకలాపాలను వాస్తవానికి నిర్వహిస్తున్నప్పుడు సంపాదించిన రసీదులు మరియు ఆదాయం యొక్క స్వభావాన్ని " "వర్తకం, వాణిజ్యం లేదా వ్యాపారం యొక్క స్వభావంలో "లేదా "వర్తకం, వాణిజ్యం లేదా వ్యాపారానికి సంబంధించి సేవ " గా వర్గీకరించవచ్చా అనేది అభ్యర్థనల సమయంలో, ప్రకటనల ఆదాయాన్ని వ్యాపార లేదా వాణిజ్య రసీదులుగా పరిగణించరాదని కోరారు, ఎందుకంటే అది వాస్తవంగా వార్తాపత్రికల ప్రచురణ కార్యకలాపాలను కొనసాగించే జీవనాధారం. ప్రస్తుత వ్యవహారాలు మరియు

పరిణామాల గురించి సాధారణ ప్రజలకు తెలియజేయడం మరియు అవగాహన కల్పించడం రెండింటి ప్రభావాన్ని కలిగి ఉన్నందున, వార్తాపత్రిక ప్రచురణ మరియు పంపిణీ కార్యకలాపాలను కొనసాగించే లక్ష్యం సాధారణ ప్రజా ప్రయోజనం యొక్క పురోగతిగా మిగిలిపోయిందని హైలైట్ చేయబడింది . ప్రకటనల ద్వారా కూడా సాధారణ ప్రజలకు , ముఖ్యంగా ఉపాధి , వనరుల లభ్యత మొదలైన రంగాలలో సమాచారంగా ఉపయోగపడుతుంది. అందువల్ల, ప్రకటనల ప్రచురణ అనేది వార్తాపత్రికల ముద్రణ మరియు ప్రచురణ కార్యకలాపముతో అంతర్గతంగా ముడిపడి ఉంటుంది.

259. కోర్టు అభిప్రాయం ప్రకారం,ఆదాయం లేదా కొత్త రుసుము కోసం వార్తా పత్రికలు ప్రకటనలను ప్రచురించడం, వ్యాపారం, వాణిజ్యం లేదా వాణిజ్యాన్ని నిర్వహించే స్వభావం గల కార్యకలాప ము పేర్కొనకూడదు. ఈ ట్రస్టు ("ది ట్రిబ్యూన్ ") ప్రచురించిన వార్తాపత్రికకు ప్రధానంగా ప్రకటనల ద్వారా నిధులు సమకూరుతాయని , ట్రస్ట్ అటువంటి ప్రకటనలను ప్రచురించడం వ్యాపారంగా పరిగణించబడదని పేర్కొనడానికి ఆధారం కాదు .వార్తాపత్రికల ప్రచురణలో పాల్గొనడం లేదా నిమగ్నం చేయడం ట్రస్ట్ యొక్క లక్ష్యం . ప్రకటనలను ప్రచురించడం అనేది లాభాల స్వభావం గల రసీదులను పొందడం .ఇప్పుడు, సెక్షన్ 2 (15) యొక్క సవరించిన నిర్వచనం ప్రకారం , అటువంటి కార్యకలాపాల నుండి వచ్చే రసీదులు ఆ సంవత్సరంలో సంపాదించిన మొత్తం ఆదాయం నిర్దేశిత పరిమితిని మించక కుండా మాత్రమే జిపియు స్వచ్ఛంద సంస్థలు వ్యాపార లేదా వాణిజ్య కార్యకలాపాలలో లేదా లాభాలలో నిమగ్నం కావచ్చు . ప్రకటనల ప్రచురణ అనేది వార్తాపత్రిక కార్యకలాపాలతో అంతర్గతంగా ముడిపడి ఉందని మదింపుదారుల వాదన (తద్వారా సెక్షన్ 2 (15) లోని నిబంధనలోని ఉప –నిబంధన (i) ను నెరవేరుస్తుంది , అంటే ల క్ష్యాలకు ముందుకు తీసుకెళ్ళే దిశగా వాస్తవంగా కార్యకలాపాలను కొనసాగించే క్రమంలో ఒక కార్యాచరణ) ఆమోదయోగ్యమైనది అయినప్పటికీ సెక్షన్–2(15)లోని నిబంధనలోని ఉప–నిబంధన (ii) ద్వారా విధించిన షరతు కూడా ఉండాలి. ఈ కేసులో ఆ శాతం మించినట్లు రికార్డు నుండి స్పష్టంగా, తెలుస్తుంది".

11. ప్రస్తుత కేసులో , అప్పీలేట్ కమిషనర్ , ఐటిఎటి మరియు హైకోర్టు కేవలం ఇండియా ట్రేడ్ ప్రమోషన్ ఆర్గనైజేషన్లో ఢిల్లీ హైకోర్టు తీర్పును అనుసరించాయి .అయితే, అహ్మదాబాద్ అర్బన్ డెవలప్మెంట్ అథారిటీ (పైన తెలిపిన) కేసులో తీసుకున్న నిర్ణయం కారణంగా సెక్షన్ 2 (15) శాసనము వివరణకు సంబంధించి చట్టంలో మార్పు వచ్చింది . తత్ఫలితంగా, ప్రస్తుత కేసులో మదింపుదారులు స్వీకరించిన మొత్తాల స్వభావాన్ని తిరిగి పరిశీలించడానికి ఈ విషయాన్ని పంపించాలని ఈ కోర్టు అభిప్రాయపడింది. ఫలితంగా, ఈ విషయాన్ని పున:పరిశీలించాల్సిన

అవసరం ఉంది , మరియు మదింపుదారుడు అందుకున్న మొత్తాలు సెక్షన్ 2 (15) లేదా సెక్షన్ 11 కింద మినహాయింపుకు అర్హమైనవా అనే ప్రశ్నను కొత్తగా పరిశీలించాల్సిన అవసరం ఉంది.

12. పైన పేర్కొన్న చర్చను దృష్టిలో ఉంచుకుని , రెవెన్యూ వారి అప్పీల్ కొంత వరకు విజయవంతమవుతుంది. మదింపు అధికారి (ఎ.ఓ) పత్రాలు మరియు సంబంధిత పత్రాలను పరిశీలించి, ప్రతివాది ఒక ఛారిటబుల్ ట్రస్ట్ , దాని ఆదాయాన్ని మినహాయిం పు పొందడానికి అర్హత ఉందా అనే అంశంపై తను తాజా గమనింపులను తెలుపాలి. నాలుగు నెలల్లోపు విచారణను పూర్తి ఎ.ఓ. ఆదేశాలు జారీ చేయాలి. పైన పేర్కొన్న మేరకు అప్పీలు అనుమతించబడినది.

న్యాయమూర్తి
[ఎస్. రవీంద్ర భట్]

న్యాయమూర్తి
[దీపాంకర్ దత్త]

న్యూఢిల్లీ,
జనవరి 31, 2023 .